

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN, PRIVATSKOLELOVEN OG FOLKEHØYSKOLELOVEN

Fylkesrådmannen i Aust-Agder fylkeskommune har følgende kommentarer til forslagene til endringer i opplæringsloven:

1 Presisere kravet om forsvarlig system for å følge opp lovverket

Vurderinger

Fylkesrådmannen vektlegger at en gjennom de foreslåtte endringene ikke tar til orde for å endre på hovedprinsippet knyttet til kravet til forsvarlig system. Nemlig at skoleeier står fritt til å tilpasse systemet til lokale forhold, forutsatt at systemet er forsvarlig og egnet til å følge opp lovverket. Dette innebærer stor grad av lokalt skjønn.

De konkrete endringene som foreslås i selve lovteksten synes imidlertid å trekke i ulik retning sett i forhold til dette hovedprinsippet. Forslaget om å presisere at det forsvarlige systemet skal være tilpasset de risikoforhold en står overfor, er etter fylkesrådmannens vurdering i tråd med tanken om lokale tilpasninger og lokalt skjønn. I og med at risikobegrepet står sentralt i internkontrollsammenheng, vurderer fylkesrådmannen at dette er en hensiktsmessig presisering.

Det andre forslaget som ifølge departementet er å forstå som en presisering av gjeldende rett, handler om klargjøring av ansvarsforhold for oppfølging av lovverket. Fylkesrådmannen oppfatter at klargjøring av ansvarsforhold i forhold til lovverket er en viktig del av et forsvarlig system. Selv om fylkesrådmannen hadde verdsatt en nærmere drøfting av hvilke deler av et forsvarlig system som det eventuelt ville være mest hensiktsmessig å presisere i selve lovteksten, har en ikke sterke motforestillinger til at dette tydeliggjøres. Samtidig oppfatter fylkesrådmannen at oppstilling av krav knyttet til én del av et forsvarlig system synes å bryte med hovedprinsippet bak utformingen av lovbestemmelsen. Dette forsterkes ved at departementet også foreslår at rapporteringsansvaret oppover i organisasjonen, i situasjoner der et ansvarsnivå kommer til at det ikke er mulig å oppfylle lov og forskrift innen de rammefaktorer som står til rådighet, tydeliggjøres i selve lovteksten.

Det foreslåtte kravet om dokumentasjon dersom et ansvarsnivå har rapportert oppover at det ikke er mulig å oppfylle lov og forskrift innen de rammefaktorer som står til rådighet, er et tillegg til det som allerede følger av gjeldende rett. Dersom det på et nivå i organisasjonen vurderes at det ikke er mulig å etterleve lov og forskrift innen de rammefaktorer som står til rådighet, synes dokumentasjonskravet å være absolutt. Etter fylkesrådmannens vurdering innebærer også dette forslaget at en fjerner seg fra hovedtanken om lokale tilpasninger og skjønn ved formingen av systemet, og det stilles derfor spørsmål ved om dette i tilstrekkelig grad er vurdert.

I tillegg stiller fylkesrådmannen spørsmål ved om konsekvensene av et slikt dokumentasjonskrav er vurdert nøye nok. Dokumentasjonskravet synes underforstått å trekke et skille mellom situasjoner der manglende etterlevelse av lov følger av rammefaktorene, og situasjoner der det ikke er en slik kopling til rammefaktorene. Uttrykket «rammefaktorer som står til rådighet» er for øvrig ikke konkretisert i høringsnotatet, men vil antakelig omfatte en rekke forhold, slik som økonomiske ressurser, personellressurser, kompetanse, organisering, skolebygg osv. Etter fylkesrådmannens vurdering vil det være mulig å argumentere for at de aller fleste situasjoner knyttet til utfordringer rundt etterlevelse av lovkrav kan koples til én eller flere av disse rammefaktorene. Selv om dokumentasjonskravet først trer i kraft dersom en forutgående prosess ikke fører til enighet, kan resultatet bli mange situasjoner der kravet gjør seg gjeldende. Det at opplæringsloven inneholder en rekke skjønsmessige bestemmelser, trekker i samme retning. I en krevende ressursituasjon kan en heller ikke se bort fra at incitamentet til å bestrebe seg på å finne løsninger innen de rammefaktorene en har til rådighet vil kunne svekkes.

Fylkesrådmannen vurderer derfor alt i alt at før en tar skritt for å legge inn endringer i bestemmelsen som ikke bygger på prinsippet om lokale tilpasninger og lokalt skjønn, bør det gjøres både bredere og grundigere vurderinger. Dels av hvilke enkeltdele i et forsvarlig system som bør presiseres i lovteksten, dels av konsekvensene av å løfte frem konkrete enkeltdele. Dersom en først skal fjerne seg fra prinsippet om lokal handlefrihet og lokalt skjønn, blir det etter fylkesrådmannens vurdering også et spørsmål om det ikke hadde vært mer formålstjenlig å lage en fullverdig internkontrollforskrift, slik som det er gjort innen flere andre sektorer.

Konklusjon

Fylkesrådmannen **støtter** forslaget om å presisere i lovteksten at det forsvarlige systemet og oppfølgingspraksisen skal være tilpasset de rådende risikoforhold, jf forslag til ny første setning i opplæringsloven § 13-10 andre ledd:

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha forsvarlig system og praksis for å følge opp opplæringsloven og forskriftene til loven som er tilpasset de risikoforhold en står overfor.

Det er behov for en mer omfattende utredning og vurdering før en gjør endringer som ikke er i tråd med prinsippet om lokal tilpasning og lokalt skjønn ved utforming av forsvarlige systemer.

2 Fjerne kravet om sakkyndig vurdering ved vedtak om videregående opplæring i inntil to år ekstra for elever med rett til særskilt språkopplæring

Fylkesrådmannen **støtter** departementets vurderinger og forslag om at kravet til sakkyndig vurdering for elever med rett til særskilt språkopplæring etter § 3-12 kan falle bort. Ettersom fylkeskommunen både fatter vedtak om særskilt språkopplæring og innføringstilbud, herunder vurderer og avgjør om det skal gjøres avvik fra læreplanverket, fremstår det som lite hensiktsmessig at det må foreligge en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten før fylkeskommunen kan fatte vedtak om utvidet tid. For disse elevene vil behovet være knyttet til språkopplæring og er således basert på en

annen type vurdering enn PP-tjenesten ellers gjør. Språkopplæringen som her blir sentral, gjøres av fylkeskommunen.

Opplæringsloven § 3-1 femte ledd skal lyde (endring i kursiv):

Elev som etter reglane i kapittel 5 har rett til spesialundervisning, har rett til vidaregåande opplæring i inntil to år ekstra når eleven treng det i forhold til opplæringsmåla for den enkelte. Før fylkeskommunen gjer vedtak om utvide opplæringstid, skal det liggje føre sakkunnig vurdering av de særlege behova eleven har. Retten gjeld også for elevar som har rett til opplæring i og på teiknspråk etter § 3-9, rett til opplæring i punktskrift etter § 3-10 eller rett til særskild språkopplæring etter § 3-12. *For elever med rett til særskild språkopplæring etter § 3-12, gjeld ikkje kravet om sakkunnig vurdering.*

3 Lovfeste fylkeskommunens ansvar for grunnskoleopplæring i fengsel

Fylkesrådmannen har **ingen merknader** til forslaget om innføring av en ny lovbestemmelse om fylkeskommunens ansvar for grunnskole- og vidaregåande opplæring i fengsel.

Ny § 13-2a i opplæringsloven skal lyde:

§ 13-2a. Plikt for fylkeskommunen til å sørgje for grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk hjelp og vidaregåande opplæring i fengsel

Fylkeskommunen der fengselet ligg, har ansvar for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk hjelp og vidaregåande opplæring etter lova her.

Dersom opplæringa skjer i fengselet, skal fengselet sørgje for nødvendige lokale til formålet.

Fylkeskommunen der fengselet ligg har rett til refusjon av utgifter til opplæringa fra staten, etter satsar fastsett av departementet.

4 Hjemmel for Utdanningsdirektoratets behandling av personopplysninger fra grunnopplæringen.

Fylkesrådmannen har **ingen merknader** til forslaget til tydeliggjøring av det rettslige grunnlaget for behandling av personopplysninger fra grunnopplæringen som Utdanningsdirektoratet i dag foretar.

§ 14-4 skal lyde (endringer i kursiv):

Departementet kan gi forskrifter som pålegg de ansvarlege for opplæringsverksemd etter denne lova og dei som mottar slik opplæring, å gi opplysningar og delta i evalueringar og rapportere om forhold som er av betydning for evaluering av opplæringsverksemda som er omfatta av denne lova.

Departementet kan for formål nevnt i tredje ledd behandle navn, fødselsnummer, andre direkte personidentifiserende kjennetegn og personopplysninger som rapporteres etter første ledd og etter privatskoleloven § 7-2 tredje ledd. Fra

grunnskolen er behandlingen begrenset til fagstatus, resultater fra nasjonale prøver og karakterer fra 10. trinn.

Hovedformålet med denne behandlingen er å danne grunnlag for kvalitetsutvikling, styring og administrasjon av grunnopplæringen, herunder administrasjon av tilskuddsordningen for grunnopplæringen. I tillegg har behandlingen til formål å bidra til utdanningsforskning og forskning der utdanningsindikatorer er av betydning.

Lovpålagt taushetsplikt er ikke til hinder for rapportering til departementet etter denne bestemmelsen.

De registrerte skal i forkant av rapporteringen få adgang til å reservere seg mot utlevering av deres personopplysninger til forskning. Det skal opprettes et elektronisk register med oversikt over de registrerte som har reservert seg mot at deres personopplysninger benyttes til forskning.

Opplysninger skal slettes senest 10 år etter utgått rett til videregående opplæring for ungdom, jf. opplæringsloven § 3-1, og for voksne elever, jf. opplæringsloven kapittel 4A, senest 10 år etter siste registrering.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om behandlingen etter andre og tredje ledd, herunder spesifisere hvilke opplysninger som skal samles inn og behandles fra grunnskolen og videregående opplæring.

5 Fylkeskommunens behandling av personopplysninger i forbindelse med inntak til videregående opplæring, herunder formidling av læreplasser.

Fylkesrådmannen **støtter** forslaget om behandling av personopplysninger i forbindelse med inntak og anbefaler følgende endringer i opplæringsloven § 13-11

Ny § 13-11 Behandling av personopplysninger ved inntak til og administrasjon av videregående opplæring

Kommunen skal, utan hinder av teieplikt, overføre til fylkeskommunen dei personopplysningane om elever på 10. trinn som er nødvendig for å førebu, dimensjonere og administrere inntaket til vidaregåande opplæring, må kommunen innhente samtykke frå den enkelte elev.

For å dimensjonere og administrere inntaket til vidaregåande opplæring og søknad om læreplass kan fylkeskommunen behandle personopplysningar om eleverar i 10. trinn og deltakare i vidaregåande opplæring. Tilsvarande gjeld opplysningar som er nødvendig for å skrive ut dokumentasjon om gjennomført opplæring. For å oppfylle disse formåla kan opplysningane behandlast samla i eit felles inntaks- og administrasjonssystem for alle fylkeskommunane. Fylkeskommunen avgjør i fellesskap plassering av behandlingsansvaret for et slikt system.

Fylkeskommunen må slette opplysningane når registrerte har brukt opp retten til vidaregåande opplæring jf. § 3-1 og § 4A-3

Departementet kan fastsette nærare forskrifter om behandling av personopplysningar i samband med inntak til og administrasjon av vidaregåande opplæring.